

– економічний ефект, отриманий у сфері виробництва, створення та використання нововведення, обчислений на основі чистого доходу, і його приріст, грн.;

– строк окупності капітальних вкладень, спрямованих на реалізацію нововведення, у сфері його створення, виробництва та використання, і його зміна в порівнянні з аналогом, років.

Загальна сума податків, що надійшли в бюджет за рахунок реалізації нововведення, у сфері його створення, виробництва та використання, і її приріст у порівнянні з аналогом, грн. На основі порівняння вище вказаних показників можна прийняти попереднє або остаточне рішення про доцільність реалізації нововведення залежно від джерел фінансування. Якщо для фінансування нововведення використовуються бюджетні кошти, кредити банків та інші кошти, що не є власними, то необхідно забезпечити узгодження вимог інвесторів з інтересами підприємства, що реалізує нововведення. Для рішення даного завдання пропонується використати показник економічного ефекту, отриманого в сфері створення, виробництва та використання нововведення, що обчислене на основі чистого доходу. Саме цей показник здатний забезпечити узгодження

інтересів бюджету, інвесторів і підприємства, що реалізує нововведення [3].

Висновки

Таким чином показники економічної ефективності інвестиційного процесу, а саме під час впровадження інвестиційного проекту, відображають ефект за весь строк використання, тобто без розподілу по роках, а показник загальної суми податків, що надійшли до бюджету від реалізації нововведення, дозволяє врахувати інтереси держави та податкових служб і на цій основі за допомогою спеціальної системи податкових пільг підсилити зацікавленість підприємств у реалізації нововведень і прискоренні науково-технічного прогресу в країні.

Література

1. Берешко П.О. Фінансові інвестиції / Берешко П.О. – К.: Економіка, 2005. – 286 с.
2. Мертенс А.В. Інвестиції. Курс лекцій по современной финансовой теории / Мертенс А.В. – К.: Киевское инвестиционное агентство, 1997. – 415 с.
3. Sarnat M. Capital Investment and Financial Decision / Sarnat M., Levy H., New York.: Prentice Hall, 1994. – 263 p.

М.М. ПОГРЕБНЯК,

к.е.н., Кримський інститут економіки та господарського права

Проблема цілепокладання при розробці державних цільових програм

Стаття розглядає наукові та методичні засади цілепокладання при розробці державних цільових програм в Україні в контексті вирішення найбільш складних та актуальних проблем соціально-економічного розвитку. Запропоновано підхід до визначення мети державної цільової програми, сформульовано характеристики, а також критерії цілепокладання: сингулярність, стратегічність, конкретність, вимірюваність, досяжність, ендогенність, контрольованість. Запропоновано правила, відповідно до яких мета державної цільової програми діагрегується на комплекс завдань, який має деревоподібну структуру. На закінчення запропоновано дві групи індикаторів, які відображають дієвість програмного процесу.

Статья рассматривает научные и методические основы целеполагания при разработке государственных целевых программ в Украине в контексте решения наиболее сложных и актуальных проблем социально-экономического развития. Предложен подход к определению цели государственной целевой программы, сформулированы характеристики и критерии целеполагания: сингулярность, стратегичность, конкретность, измеримость, достижимость, эндогенность, контролируемость. Предложены правила, в соответствии с которыми цель госу-

дарственной целевой программы дизагрегируется на комплекс задач, который имеет древовидную структуру. В заключение предложены две группы индикаторов, которые отражают действенность программного процесса.

The article examines scientific and methodological foundations of goal-setting in the development of state programs in Ukraine in the context of solving the most complex and insistent problems of socio-economic development. An approach to defining the goals of state target programs, formulated the characteristics and criteria for setting goals: singularity, strategic, specific, measurable, achievable, endogeneity, controllability. Proposed rules, under which the goal state program assignment on complex tasks, which has a tree structure. In conclusion, offered two groups of indicators that reflect the effectiveness of programming process.

Постановка проблеми. Згідно зі статтею 1 Закону України «Про державні цільові програми» державна цільова програма – це комплекс взаємопов'язаних завдань і заходів, які спрямовані на розв'язання найважливіших проблем розвитку держави, окремих галузей економіки або адміністративно-територіальних одиниць, здійснюються з вико-

ристанням коштів Державного бюджету України та узгоджені за строками виконання, складом виконавців, ресурсним забезпеченням.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Дослідженню проблем розробки та реалізації державних цільових програм присвячені праці провідних українських економістів, таких як В. Беседін, В. Геєць, В. Гринева, В. Гришко, М. Дудченко, И Крючкова, А. Музиченко, Б. Панасюк, В. Пила, М. Скрипниченко, Н. Чумаченко та інші. Не зважаючи на це, досить широкий діапазон проблем державного цільового програмування економіки залишився невивченим. Однією з таких проблем є питання цілепокладання.

Метою даної **статті** є дослідження проблеми цілепокладання при розробці мети державної цільової програми. Завданнями статті є, по-перше, вивчення сутності, необхідності та характеристик мети державної цільової програми; по-друге, розгляд особливостей дезагрегування мети на ієрархічну сукупність завдань; по-третє, визначення механізмів контролю над їх досягненням.

Виклад основного матеріалу. Особливістю державної цільової програми є її орієнтація на досягнення певного результату – мети програми. Служити засобом досягнення певної мети – у цьому полягає основна функція державної цільової програми. Саме мета визначає зміст і механізми виконання програми, передбачаючи результат її реалізації.

Процес розробки мети державної цільової програми починається з визначення переліку проблем, які мають бути вирішені в рамках даної програми. Необхідність рішення проблеми за допомогою такого інструмента, як державна цільова програма, визначається такими критеріями:

1) проблемною вважається ситуація, коли традиційні методи державного регулювання не здатні забезпечити досягнення цілей соціально-економічної політики та коли для досягнення необхідні скоординовані і регламентовані дії органів влади;

2) проблемою є складність об'єкта програмування і необхідність забезпечення багаторівневих міжгалузевих і міжрегіональних зв'язків;

3) проблемою виступає сама можливість досягнення позитивного результату.

Мета є ключовим критерієм, який визначає зміст державної цільової програми, що знаходить своє вираження в принципі доцільності. При цьому мета державної програми, про яку йде мова в даній статті, має певні характеристики, що виступають критеріями цілепокладання:

1. Сингулярність¹ – державна цільова програма може мати тільки одну мету, яка надалі розподіляється на комплекс конкретних завдань.

2. Стратегічність – ціль має узгоджуватися зі стратегією розвитку держави та бути одним із шляхів її реалізації. Досягнення мети програми має бути пріоритетним і необхідним.

3. Конкретність – дана вимога охоплює необхідність точного формулювання мети. Формулювання мети має давати детальний опис кінцевого результату. Формулювання мети визначає адекватність механізмів її досягнення.

4. Вимірюваність – ціль має бути вимірною. Дані вимога стосується можливості визначення параметрів об'єкта цільового програмування, які необхідно досягнути під час виконання програми. Параметри визначають кількісні і якісні характеристики об'єкта програмування, при досягненні цільового значення яких державна цільова програма вважається виконаною.

5. Досяжність – мета має бути досяжна на протязі того періоду часу, на який діє державна цільова програма, і з тими ресурсами, які виділяються для її реалізації.

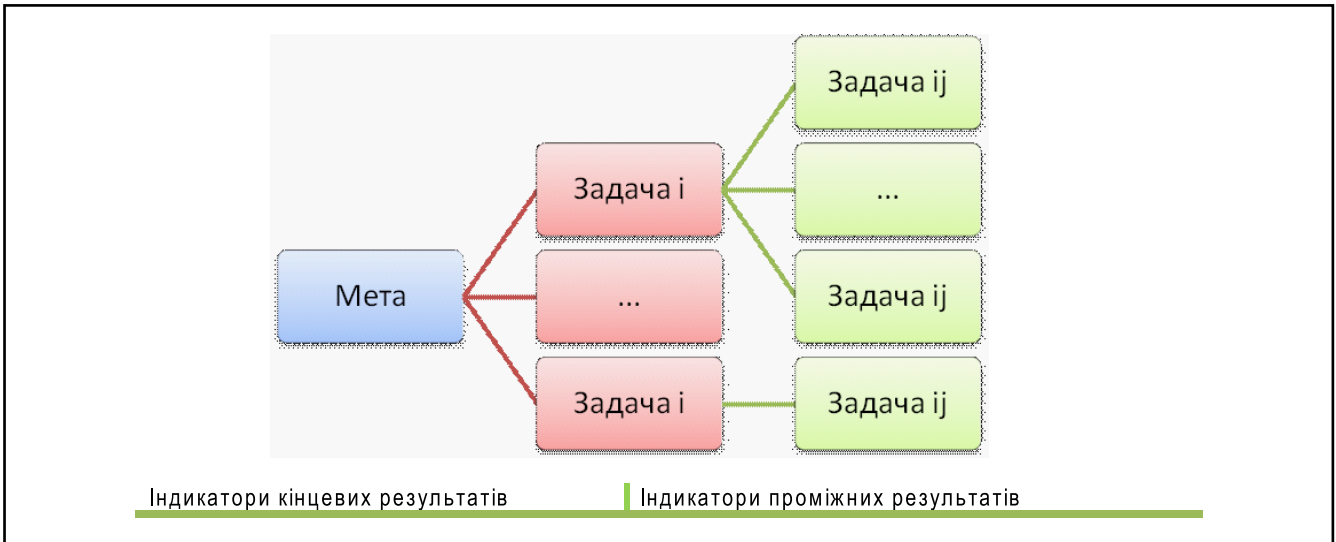
6. Ендогенність – ціль державної цільової програми має бути орієнтована переважно на внутрішні фактори досягнення результатів. Мається на увазі, що ресурси і механіз-

¹ от лат. singularis – единственный.

Рисунок 1. Характеристики мети державної цільової програми

Джерело: складено автором.

Рисунок 2. Мета і комплекс задач державної цільової програми

Джерело: складено автором.

ми досягнення мети повинні контролюватися суб'єктами програми – відповідальними органами державного керування, місцевими органами влади і самоврядування, а також господарюючими одиницями. Виконання даної вимоги дозволить знизити ризики в процесі реалізації програми.

7. Контролюємість – ціль має передбачати можливість контролю свого досягнення.

Схема характеристик мети державної цільової програми представлена на рис. 1.

Розробка мети державної цільової програми (цільовий етап розробки) включає крім визначення мети подальше її дезагрегування на ієрархічну множину задач – комплекс задач, що має деревоподібну структуру (рис. 2).

Комплекс задач державної цільової програми – це система взаємозалежних несуперечливих один одному якісних або кількісних параметрів, які характеризують кінцевий стан програмувальної системи та задоволення найважливіших потреб розвитку держави.

Формування дерева завдань відбувається за аналітичним принципом «від загального до часткового». Таким чином, мета державної цільової програми розділяється на окремі складові – задачі, від реалізації яких залежить її досягнення. Задачі, у свою чергу, розділяються на більш конкретні завдання.

Поділ мети на задачі здійснюється за такими правилами:

- формулювання задач має описувати бажані результати, але не дії, необхідні для їх досягнення;
- зміст мети має бути розгорнутий в ієрархічну структуру задач таким чином, щоб досягнення задачі кожного нижнього рівня було необхідною і достатньою умовою досягнення мети програми;
- завдання кожного рівня хоча і мають бути погоджені в загальному виді, але за змістом мають бути незалежні один від одного і невиводимі один з одного;
- фундамент «дерева задач» (нижчий рівень ієрархії) мають становити завдання, що представляють формулювання

виконавських робіт, які можуть бути виконані певним чином у заздалегідь установлений термін.

Для здійснення контролю над результативністю досягнення мети і завдань державної цільової програми, на наш погляд, необхідно застосовувати механізм індикативного управління – побудова системи індикаторів, у рамках якої механізми реалізації програми вибудовуються з метою досягнення індикативних значень, що задають щорічно. При цьому індикатори слугують сполучною ланкою між станом об'єкта програмування і програмними чинниками.

На основі вивчення закономірностей формування мети і завдань державної цільової програми пропонується виділити такі дві групи показників, які відображують дієвість програмного процесу і сприяють його вдосконаленню:

- індикатори кінцевих результатів (наприклад, зростання ВВП або ВРП, кількість зайнятих, обсяг виробництва, зростання доходів і соціальної захищеності, розвитку інфраструктури, інше);
- індикатори прямих результатів (наприклад, обсяг інвестицій, розміри державних закупівель, показники надання послуг і виконання робіт, введення в експлуатацію, інше).

До індикаторів кінцевих результатів необхідно віднести зведені показники, що характеризують досягнення мети державної цільової програми.

До індикаторів прямих результатів відносяться показники, що характеризують економічну ефективність програмних заходів, які є практичними способами реалізації програмних завдань.

Висновки

Таким чином, у даній статті було запропоновано підхід до визначення мети державної цільової програми як правильно сформульованого передбачення результатів її реалізації. Мета розробляється на основі всебічного вивчення проблем соціально-економічного розвитку, які носять складний, ком-

плексний характер і не можуть бути вирішені традиційними методами державного регулювання. Були так само сформульовані характеристики – критерії цілепокладання: сингулярність, стратегічність, конкретність, вимірюваність, досяжність, ендогенність, контролюємість. Запропоновано правила, відповідно до яких мета державної цільової програми дезагрегується на комплекс завдань, що має деревоподібну структуру. На завершення запропоновано дві групи індикаторів, які мають відобразити дієвість програмного процесу.

Література

1. Лисенко Ю.Г., Андрієнко В.М., Белопольська Т.В., Кирилишен Я.В., Куліков П.М., Курганова О.П. Механізми управління виконанням соціально-економічних програм: монографія // Донецький

національний ун-т Ю.Г. Лисенко (ред.), В.М. Андрієнко (ред.). – Донецьк: Юго-Восток, 2009. – 372 с.

2. Закон України «Про державні цільові програми» від 18.03.2004 р. №1621-IV // інтернет-джерело: zakon.rada.gov.ua

3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розроблення та виконання державних цільових програм» від 31.01.2007 р. №106 // інтернет-джерело: zakon.rada.gov.ua

4. Прогнозування і розробка програм Метод. рек. Науково-дослідний економічний ін-т В.Ф. Беседін (ред.). – К. Науковий світ, 2000. – 468 с.

5. Розробка і реалізація регіональних програм сприяння розвитку малого підприємництва Метод. рекомендації Інститут регіональних досліджень НАН України; Львівський банківський ін-т НБУ. – Л., 2002. – 50 с.

Т.В. РЕВУЦЬКА,
к.е.н., Національний авіаційний університет

Стратегії маркетингової діяльності провайдерів логістичних послуг

У статті розглядаються традиційні, сучасні та пропонуються нові стратегії маркетингової діяльності провайдерів логістичних послуг транспортно-експедиційних компаній.

В статье рассматриваются традиционные, современные и предлагаются новые стратегии маркетинговой деятельности провайдеров логистических услуг транспортно-экспедиционных компаний.

This article describes the the traditional, modern and new strategies of marketing activity of providers of logistic services of transport-expedition enterprises.

Постановка проблеми. До важливих завдань державної діяльності відноситься розвиток транспортно-експедиційних підприємств як суттєвої складової транспортного комплексу, основна ціль розвитку якого – створення умов для соціально-економічного положення України шляхом зниження витрат транспортування вантажу по території країни, покращення якості та забезпечення зростаючих потреб економіки в транспортних послугах. На сьогодні ситуація на ринку логістичних послуг пов'язана зі скороченням вантажопотоків, зменшенням обсягів замовлень, зміною контрактних умов постачань, перерозподілом продуктивних сил, що відображається на об'ємах робіт та прибутку логістичних компаній. Змінюється також і конкурентне середовище: експедиторів доводиться конкурувати не лише з подібними транспортно-експедиційними компаніями, а і з перевізниками та логістичними відділами компаній-клієнтів [1]. Для транспортно-експедиційних компаній в таких умовах потрібно не лише утриматися на ринку, але й успішно розвиватися. Тому розробка нових стратегій маркетингової

діяльності провайдерів логістичних послуг являється актуальною проблемою.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Умови економічної нестабільності, що мають зараз місце в Україні, підвищують економічний ризик при прийнятті маркетингових рішень і ускладнюють процес розробки маркетингової стратегії підприємства на перспективу. Сьогодні надзвичайно актуальною є адаптація традиційних, класичних інструментів, прийомів маркетингу, розроблених для підприємств, що функціонують за умов жорсткої конкуренції, до застосування на вітчизняних підприємствах [2, 3]. При цьому, говорячи про маркетингову адаптацію, необхідно мати на увазі два її аспекти: адаптацію маркетингу підприємства до мінливих чинників його зовнішнього середовища і адаптацію самого інструментарію маркетингу (методів дослідження ринку, оцінки конкурентоспроможності підприємств, розробки стратегії, створення організаційного механізму маркетингу, контролю та ін.) до вітчизняних умов [4].

Вагомий внесок у розробку проблеми створення сприятливих умов функціонування транспортно-експедиційних підприємств при їх взаємодії в логістичній системі зв'язку із суб'єктами ринку внесли зарубіжні економісти – Д.Д. Бауерсокс, Ф. Котлер, Г. Шмаллен, а також провідні російські й українські вчені: І.К. Ахполов, С.І. Долгов, А.Г. Кальченко, В.І. Сергеев, С.В. Саркісов, А.А. Смахов, О. Глогусь, А.Г. Кальченко, О.А. Новікова, С.А. Уварова, С.О. Яндієв та ін.

Метою статті є дослідження переваг моделі стратегії розвитку;

- аналіз стратегії спеціалізації;
- аналіз диверсифікаційної моделі;